

Vräkt till hemlöshet? Vräkningar i Sverige 1982–1994

JANNE FLYGHED

I artikeln skall vräkningsutvecklingen sedan 1982 beskrivas och analyseras samt dess relation till hemlöshet diskuteras. Vilka är det som vräks och vart tar de vägen? Hur har det stigande antalet vräkningar påverkat socialtjänstens, kronofogdens och hyresvärdarnas arbete?

Antalet verkställda vräkningar¹ har ökat dramatiskt under den senaste fyraårsperioden. Aldrig tidigare har så många hushåll tvingats lämna sina bostäder. 1994 verkställdes 7617 vräkningar i Sverige. (Se figur 1.) En bidragande orsak till denna höga siffra är att andelen hyresrätter i Sverige är förhållandevis högt, cirka 45 procent.² För svenskt vidkommande finns det därför anledning att misstänka att vräkningsproblematiken är av särskild betydelse när man diskuterar faktorer som genererar hemlöshet.

Man kan beskriva vräkningsprocessen

Janne Flyghed, fil. dr. i kriminologi, forskarassistent vid kriminologiska institutionen, Stockholms universitet. Förutom frågor om vräkningar, segregation och kriminalitet arbetar han med ett projekt om svensk terrorismbekämpning.

som en tågresa där kronofogdemyndigheten (KFM) utgör tåget. Från och med att ansökan om vräkning inkommit för KFM hela tiden processen framåt. Som lokförare har kronofogden små möjligheter att förändra resans slutmål. De kan i viss mån påverka farten, men rälsen är lagd. Och det finns tidtabell i form av hålltider för KFM att passa.

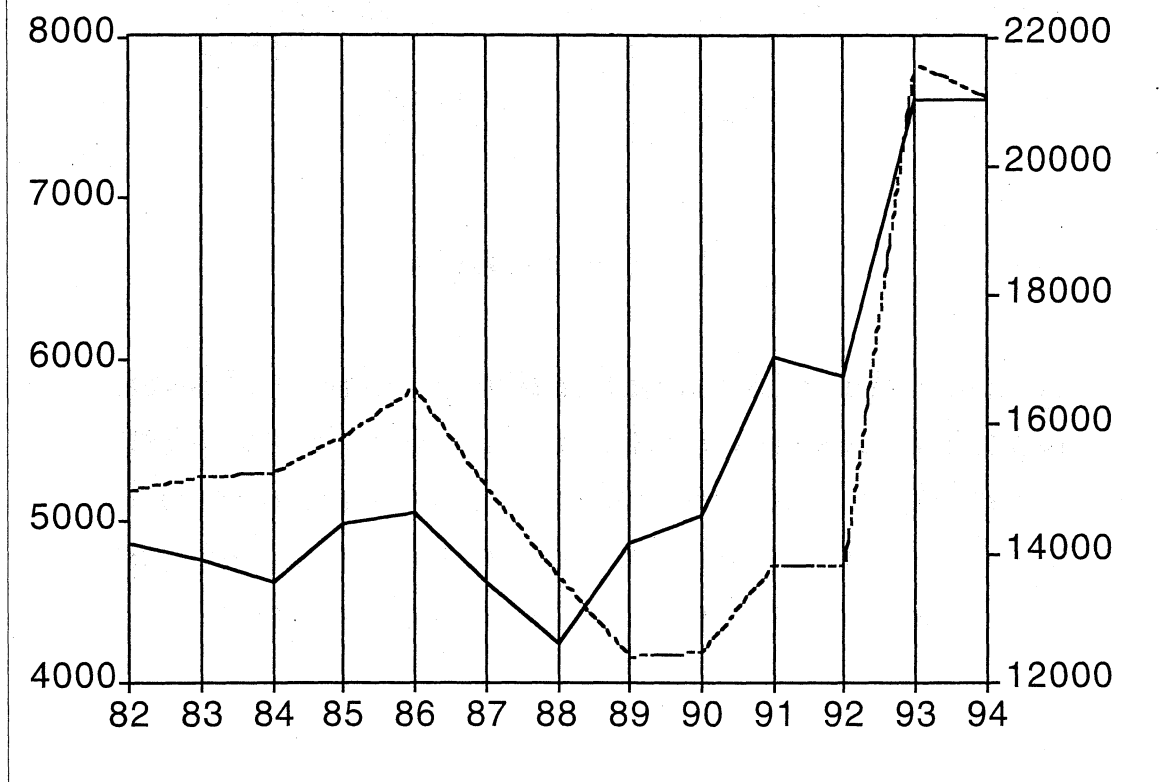
Socialtjänsten och hyresvärdarna kan gå in i denna process och radikalt påverka re-

---

1 I strikt juridisk mening är *vräkning* ett samlingsbegrepp för *avhysning* och *avlägsnande*. I den här framställningen kommer vräkning att användas som synonym för avhysning. Det överensstämmer med allmänt språkbruk och därtill är avlägsnande en mycket ovanlig åtgärd.

2 Fyrtio procent bor i egna hem och omkring 15 procent i bostadsrätter.

Figur 1: Verkställda vräkningar (heldraget, vänster y-axel) och ansökningar om vräkning (streckat, höger y-axel) i Sverige 1982–1994

sans utveckling. De kan förhindra att tåget når slutstationen: vräkning. Detta kan inte KFM med sin fastlagda praxis åstadkomma. Socialtjänsten och, framför allt, värden kan lyfta av passagerare. Men det förhindrar inte att även socialtjänsten och värden är tvungna att ha koll på tidtabellen. Missar de avgångstiden för respektive station så rullar tåget vidare mot vräkstationen. Det är om passagerarna på detta tåg den här artikeln främst skall handla om.

Sedan 1989 har antalet verkställda vräkningar ökat. Nedgången 1992 har en administrativ förklaring. Då överfördes den så kallade summariska processföringen från tingsrätterna till kronofogdemyndigheten. Inledningsvis innebar det en stor arbetsbörda för kronofogdarna. Ärenden som

verkställdes 1992 registrerades först året därefter. Därmed sagt att nedgången detta år bör rätas ut samtidigt som antalet för 1993 skall minskas med samma värde. Då skulle kurvan gå rakt upp från och med 1989.

Denna utveckling föranleder ett antal frågor: Vilka åtgärder har vidtagits för att motverka det stigande antalet vräkningar? Hur har lagstiftarna agerat? Har det skett några förändringar i socialtjänstens insatser för de vräkningshotade? På vilket sätt har KFM och hyresvärdars inställning till de vräkningshotade förändrats under de senaste åren? Inledningsvis är det lämpligt att beskriva vilka som vräks samt vart de tar vägen. Det empiriska materialet är framtaget i samband med två projekt om vräkningar

som författaren varit sysselsatt med sedan slutet av 1992. (Flyghed & Stenberg 1993; Flyghed 1994.)

Vilka vräks?

Kunskapen om vilka personer som vräks är förhållandevis god. De flesta är ensamstående och befinner sig i åldersintervallet 25–45 år. Majoriteten, två tredjedelar, är män. Närmare sjuttio procent är svenska medborgare. Det finns en svag tendens under de senaste två åren till att andelen utomnordiska medborgare bland de vräkta ökar. (Flyghed & Stenberg 1993,38 jämfört med Stenberg 1990.) Sjuttio procent av de vräkta bor i allmännyttiga bostadsföretag. Det skall jämföras med att drygt 40 procent av samtliga boende i lägenhet har denna upplåtelseform. Men det innebär inte att allmännyttan har en hårdare vräkningspolicy än andra värdar. Förklaringen till allmännyttans överrepresentation är att man där haft en generösare attityd gentemot nya hyresgäster. Därmed har de tecknat kontrakt med potentiella problemhushåll i större utsträckning än andra värdar. Dock har allmännyttan under de senaste åren intagit en mer marknadsmässig hållning vilket med stor sannolikhet kommer att minska andelen vräkta som kommer ur allmännyttan.

Vi vet också att vräkningar är ett typiskt storstadsproblem samt att de vräkta hushållen har små ekonomiska resurser. I en undersökning gjord om vräkta i Stockholms län 1991 efterfrågades om de skulle kunna skaffa fram 10 000 kronor på en vecka. Närmare tre fjärdedelar av de vräkta uppgav att de *inte* skulle klara detta. Motsvarande siffra för en jämförbar grupp (hyresboende i

allmännyttan i Stockholms län) ur *Levnadsnivåundersökningen*³ var den omvända. Där svarade omkring tre fjärdedelar att de skulle klara att skaffa fram pengarna. (Flyghed & Stenberg 1993,47)

Även om bilden fortfarande domineras av personer med sociala och/eller ekonomiska problem finns det vissa tecken som tyder på att personer utan sådana problem, tidigare okända hos socialtjänsten, vräks i större utsträckning än tidigare. Ett sådant är att andelen vräkta från bostadsrätter ökar. I studien av vräkta 1991 var andelen vräkta från bostadsrätt 16 procent, vilket kan jämföras med sju procent 1984. (Hedler 1986, Flyghed & Stenberg 1993,38.) En undersökning av vräkta i Göteborg 1993 visade att 28 procent av vräkningarna gällde bostadsrätter (Edlund m.fl. 1994, 13), vilket är en mycket stor ökning. Ett annat faktum som ligger i linje med detta är att antalet ansökningar om exekutiva auktioner steg dramatiskt från och med 1991. På fyra år har det skett en femdubbling. (Indikatorer 1993,44.)

Varför vräks hyresgäster?

I princip kan en hyresgäst vräkas i Sverige på grund av två skäl: därför att vederbörande är störande eller därför att hyran inte betalas. Majoriteten (cirka 85 procent) vräks på

---

3 Levnadsnivåundersökningen (LNU) genomförs på Institutet för Social Forskning (SOFI) vid Stockholms universitet och är baserat på intervjuer av ett urval på cirka en per tusen personer i åldrarna 18–75 år. LNU har utförts vid fyra tillfällen – 1968, 1974, 1981 och 1991. Efter bortfall omfattade 1991 års undersökning 5270 personer.

grund av det sistnämnda skälet, drygt fem procent på grund av störning och resten därför att de betalat hyran för sent alltför många gånger.

Den som drar över med mer än sex dagar (söndagar oräknade) med sin hyresbetalning har förverkat sin hyresrätt enligt den svenska hyreslagen (Jordabalken 12 kap. 42§). Dock finns en återvinningsfrist på 18 vardagar. Betalas hyran inom denna tid återvinns hyresrätten. Det är när hyresgästen utnyttjat förverkandefristen alltför många gånger som värden kan säga upp kontraktet. I denna kategori vräkta ingår med mycket stor sannolikhet ett flertal fall där den reella anledningen till vräkningen är störande i boendet. Då det är förhållandevis svårt att vräka en hyresgäst för störande beteende kan värden av praktiska skäl välja att använda sig av hyresgästens slarv med hyresbetalningarna.

De vräktas skulder är förhållandevis små. I en undersökning av vräkta hushåll 1991 framkom att drygt 70 procent hade en hyresskuld som understeg 20 000 kronor (Flyghed & Stenberg 1993,43). Detta överensstämmer med en rapport från Socialstyrelsen 1989 där man konstaterade att 80 procent hade en hyresskuld som understeg detta belopp. Socialstyrelsen ansåg att detta inte var någon större summa. För majoriteten av de vräkta »borde det därför finnas möjligheter att inom överskådlig framtid kunna sanera sina skulder till KFM« (SoS 1989:36,49). Dock är det än idag ovanligt att en sådan sanering sker. I en undersökning av vräkta i Göteborg 1993 har man bland annat tittat på kostnaderna för en vräkning – låssmed, flyttfirma, magasinering, avgifter till kronofogden, värdens handläggning,

jourboende med mera. Det visar sig att kostnaderna för en vräkning överstiger huvuddelen av de vräktas skulder (Edlund m.fl. 1994,22).

Hyresnivå och bostadsbidrag

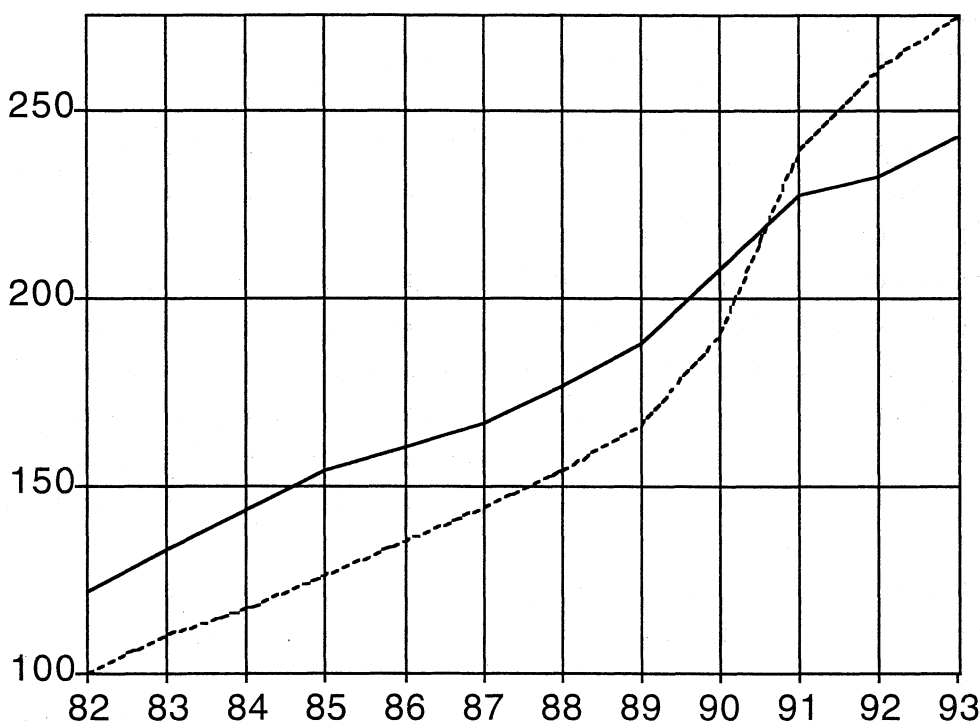
Hyresnivåns betydelse för antalet vräkningar har påtalats i tidigare forskning (Stenberg 1990). Under de senaste åren har hyrorna höjts drastiskt. Enligt Konsumentverket skedde en 70 procentig höjning från 1990 till 1993. Nära 80 procent av dessa höjningar har förorsakats av riksdagsbeslut. Den största höjningen genomfördes 1991 då effekten av skattereformen från året innan slog igenom. Men även krisuppgörelsen mellan regeringen och socialdemokraterna hösten 1992 har påverkat hyresnivån. Betydelsen av dessa beslut, i synnerhet skatteomläggningen, påtalas av flertalet av de fogdar, socialnämnder och värdar i den undersökning jag gjort av deras praxis i vräkningsärenden (Flyghed 1994).

I figur 2 (se nästa sida) framgår att hyrorna följer konsumentprisindex (KPI) förhållandevis väl fram till 1991. De skjuter med andra ord i höjden samma år som antalet verkställda vräkningar genomgår en tjugo-procentig ökning, från omkring 5 000 till drygt 6 000.

I skattereformen ingick att hyresgästerna, främst låginkomsttagarna, skulle kompenseras genom höjda bostadsbidrag. Det är ett välkänt faktum att vräkningshotade hushåll har en svag ekonomisk ställning (Stenberg 1990, Flyghed & Stenberg 1993). Hur gick det med ökningarna av transfereringarna för denna grupp?

I vår undersökning av vräkta hushåll

Figur 2: *Konsumentprisindex* (heldraget, 1980=100) och *hyreskostnadsutvecklingen* (streckat, 1982=100) 1982-1993.

Källa: Statistiska meddelanden SCB.

1991 framkom att knappt 30 procent av hushållen hade bostadsbidrag. Med tanke på deras knappa ekonomiska resurser föreföll detta paradoxalt. Det visade sig därtill att tre fjärdedelar av dem som uppgav att de inte hade bostadsbidrag inte ens hade sökt (Flyghed & Stenberg 1993,47).⁴ Bland de vräkta finns med andra ord personer som är berättigade till bostadsbidrag. Frågan är givetvis hur många av dessa som hade kunnat bo kvar om de erhållit bostadsbidrag.

Många av argumenten för det nya skattesystemet byggde på beteendeantaganden (Åberg 1991,74). Ett av dem var att resurs-

svaga hushåll söker bostadsbidrag om hyreskostnaderna stiger. Det antagande beslutsfattarna gjorde av rationella val hos en på bostadsmarknaden mycket svag grupp sammanföll inte med hur denna grupp i realiteten handlade. Maktens rationalitet är inte nödvändigtvis densamma som de utsattas. Implementeringen av förändringar i transfereringssystemet blir alltid problematisk då besluten fattas på bristfälligt kunskapsunderlag.

Vart tar de vräkta vägen?

Kunskapen om vart de vräkta tar vägen är mer begränsad. Den enda undersökning som finns är en uppföljning av de 314 hushåll i Stockholms län som vräktes under de

4 I Edlund m.fl. 1994 framkommer att av de vräkta i Göteborg 1993 hade 72 procent inte sökt bostadsbidrag.

sista fyra månaderna 1991 (Flyghed & Stenberg 1993). Undersökningen genomfördes under våren 1993 vilket innebär att ett drygt år hade förflutit sedan dessa personer vräktes. Då man insåg att det skulle vara stora svårigheter att finna dessa personer dokumenterades spårningsarbetet noggrant. Totalt ringdes 1 971 telefonsamtal, skickades 152 brev och gjordes 299 personliga besök för att hitta de vräkt. Följande instanser och personer kontaktades i spårningsarbetet.

Tabell 1

Förteckning över kontaktade instanser och personer samt hur stor andel av de 314 vräkt som sökts på detta sätt.

Kontakttyp	Procent
Televerkets nummerupplysning	87
Posten	67
Intervjupersonen	48
Försäkringskassan	33
Grannar	24
Personer med samma namn	20
Släkt	19
Folkbokföringen	12
Kronofogden	11
Värden	9
Bekant	7
Natthärbärgen	6
Institution	4
Annan	12

Kategorin kontaktade intervjupersoner omfattar de som intervjuats personligen och de som vägrat medverka i undersökningen. Antalet vägrare var annars lågt, endast 18 personer. En genomgående erfarenhet för intervjuarna var att om de väl fick kontakt med personen ifråga var de generellt mycket välvilligt inställda till att bli intervjuade. Möjli-

gen berodde det på att detta var första gången någon efterfrågade deras uppfattning av vad som hänt och vilka effekter vräkningen hade fått för deras del.

Det är i sammanhanget värt att observera att vi inte framhärdade då de tilltänkta personerna var ovilliga att bli intervjuade. Vid minsta antydning till att vi kommit personer på spåren som hade starka skäl att hålla sig undan, till exempel kvinnor på flykt från tidigare män, avbröts sökandet omedelbart.

Trots intensiva spårningsinsatser lyckades vi inte lokalisera 100 personer. Detta var ett intressant resultat i sig att personer kan »försvinna« i ett så förhållandevis välkontrollerat land som Sverige. För att få en uppfattning om bortfallet genomfördes två kontroller. Dels förekomst i polisregistret, dels förekomst i Stockholms landstings slutenvårdsregister.

Det visade sig att de vräkt generellt var kraftigt överrepresenterade i polisregistret.

Tabell 2

Antecknade i polisregistret av lokaliserade respektive icke-lokaliserade vräkt i Stockholms län sep.–dec. 1991. Procent.

	Män	Kvinnor
Lokaliserade	54	23
Ej lokaliserade	74	48

Siffrorna i tabell 2 skall jämföras med att i hela befolkningen förekommer män och kvinnor i omkring elva respektive fyra procent i detta register. Det handlar med andra ord om mycket stora överrepresentationer bland de vräkt.

I Stockholms läns landstings slutenvårdsregister redovisas vid hur många tillfällen befolkningen har varit behandlad i slutet

vård. Vårdtillfällena kan vara fler än individerna då samma individ kan ha vårdats flera gånger. Även här var de vräkta överrepresenterade. Studerar man antalet vårdtillfällen per person under åren 1987–1991 framkommer att för samtliga personer boende i Stockholms län i åldern 15–64 år låg antalet vårdtillfällen, samtliga diagnoser, på 0,54. För de vräkta är siffran 1,29. De vräkta har alltså mer än dubbelt så många vårdtillfällen som befolkningen i sin helhet. Bland de icke lokaliserade var siffran ännu något högre, i synnerhet för kvinnor som hade 1,61 vårdtillfällen under perioden. När det gäller vård för skador och förgiftningar har de som vräkts tre gånger så många vårdtillfällen.

Antalet vårdtillfällen för psykiska störningar låg på 0,09 för hela befolkningen mot 0,50 för de vräkta. Här var de icke-lokaliserade kvinnorna dramatiskt överrepresenterade. De hade 1,13 vårdtillfällen, vilket kan handla om ett fåtal kvinnor med ett mycket stort antal vårdtillfällen. Men innan bättre kunskap är för handen går det inte att utesluta möjligheten att de kvinnor vi inte lyckades lokalisera har särskilt stora svårigheter. Det finns därför anledning att särskilt uppmärksamma denna kategori i samband med vräkningar, i synnerhet för socialtjänsten.

En möjlig förklaring av resultaten beträffande det stora antalet vårdtillfällen för psykiska problem bland de vräkta är att det handlar om personer som slussats ut från mentalvårdsinrättningar utan ordentligt stöd i det egna boendet.

Sammantaget tyder dessa uppgifter ur polis- och slutenvårdsregistret på att de icke-lokaliserade har en sämre social situation än de lokaliserade. Det innebär att våra

resultat med största sannolikhet hade uppvisat fler och svårare sociala problem om vi hade hittat de »försvunna«. Det finns också anledning att misstänka att denna icke lokaliserade grupp människor är starkt marginaliserad. De befinner sig sannolikt i en mycket problematisk boendesituation.

Förvånansvärt många av de vräkta hushållen har barn. Drygt 40 procent av de vräkta vi intervjuade hade barn (Flyghed & Stenberg 1993,44). Men då det är mindre sannolikt att de som inte lokaliserades har barn är siffran för samtliga vräkta lägre. Ponerar vi avsaknad av barn hos samtliga dem vi inte lyckades lokalisera, blir resultatet att *åtminstone* en femtedel av de vräkta hushållen inbegrep barn. Det är en hög siffra med tanke på att barnfamiljer är en av de grupper socialtjänsten prioriterar.

I en undersökning av hemlösa i Chicago påtalas betydelsen av hemlöshetens varaktighet. Det visar sig föreligga en kritisk period vid sex till tolv månaders hemlöshet. De som lyckas klara upp sitt boende dessförinnan blir med stor sannolikhet endast temporärt hemlösa. Personer som misslyckas med detta riskerar att hamna i mycket långvarig hemlöshet. Den typiske ur denna grupp uppgav sig ha varit hemlös från och till i cirka åtta år. I genomsnitt hade de varit hemlösa i fyra perioder innan den de befann sig i vid intervjutillfället. Den genomsnittliga längden på hemlösheten låg omkring tre år (Sosin, Colson & Grossman 1988,349f). Endast en liten grupp var att karaktärisera som kroniskt hemlösa.⁵

5 Detta kan jämföras med att omkring tio procent av de omkring 10 000 hemlösa i Sverige är att betrakta som direkta »uteliggare«. (SoS 1994:15,9.)

Det är viktigt att observera att vi i spårningsarbetet endast i enstaka fall hade kontakt med socialtjänsten. Detta främst av två skäl. Dels är socialtjänstens uppgifter sekretesskyddade, dels är en sådan spårningsåtgärd mycket tidskrävande. Vi hade möjligen hittat fler av de sökta om det funnits tid, resurser och tillstånd för en systematisk genomgång av socialtjänstens akter. Det finns med andra ord en möjlighet att komma vidare vad beträffar frågan i vilken utsträckning vräkning genererar hemlöshet genom att kontrollera om de icke lokaliserade återfinns hos socialtjänsten. Om de är okända även för socialtjänsten betyder det att en tredjedel av de vräkta inte går att lokalisera. Detta skulle innebära, förutsatt att vår undersökning är representativ för hela landet, att omkring 2 000 av de som vräktes 1994 inte kommer att gå att finna ett drygt år efter vräkningen. De har då passerat den kritiska period av hemlöshet de amerikanska forskarna observerat (6–12 månader). Därmed befinner de sig i farozonen för mycket långvarig hemlöshet. Sannolikheten för att denna marginaliserade grupp återkommer på bostadsmarknaden är liten. De som får en ny chans finner vi främst bland de lokaliserade.

De lokaliserades boende

Av de vi lokaliserade flyttade knappt två femtedelar till en ny lägenhet direkt efter vräkningen. Men av dem hade endast var fjärde eget kontrakt. En tredjedel hade andrahandskontrakt och övriga var inneboende eller sammanboende med kontraktsinnehavaren.

En knapp tredjedel av de vräkta som inte

fann en lägenhet flyttade till bekanta och var tionde flyttade hem till sina föräldrar. Övriga ryms under rubriken »annat«, vilket innebar att de flyttade till institutioner, ungarshotell, tält, arbetsplatsen, husvagnar och liknande.

Vid den andra flytten förbättrades de vräktas boende och nästan 60 procent bodde nu i lägenhet. Det var främst de som tidigare bodde hos bekanta som nu flyttat till en lägenhet. Slutligen kunde ännu stabila förhållanden skönjas vid intervju-tillfället vintern 1993. Då bodde 63 procent i lägenhet och de som bodde hos bekanta hade minskat till tolv procent. Vid intervjun var det 78 procent av barnfamiljerna som bodde i lägenhet mot 59 procent av hushållen utan barn.

Samtidigt som andelen som bodde i lägenhet ökade ju längre tiden gick sjönk andelen med eget kontrakt över tid. Detta hänger samman med att hela gruppen som bodde i lägenhet ökade snabbare än gruppen med egna kontrakt. Ungefär en tredjedel av de som bodde i lägenheter lyckades skaffa sig ett eget kontrakt och ungefär lika många hade andrahandskontrakt. Vid intervju-tillfället var det 63 procent barnfamiljer bland dem med egna kontrakt.

Praxisförändringar i vräkningsärenden hos kronofogde, socialtjänst och hyresvärd

Till stor del är det socialtjänsten som borde ha möjligheter att motverka att en vräkning går till verkställighet. En viktig fråga i sammanhanget är i vilken utsträckning socialtjänstens handhavande med vräkningsärenden

den har påverkats av de senaste årens mycket stora antal ansökningar om vräkningar. Därtill är det av intresse att studera förändringar av hyresvärdens och kronofogdens praxis vad det gäller avhysningshotade hushåll. Om detta skall följande avsnitt handla. Uppgifterna är, om inte annat sägs, baserade på en undersökning av förändringar i hanteringen av vräkningsärenden hos socialtjänst, hyresvärd och kronofogde. För detta ändamål har fyra kronokontorsområden (KFM-områden) valts ut, nämligen Malmö, Stockholm, Uppsala och Umeå. Skälet till att välja KFM-områden är att vräkningar inte statistikförs på mindre geografisk enhet, till exempel kommunnivå. De fyra orterna är inte valda för att vara representativa för hela riket, utan på grund av att de representerar olika typer av vräkningsutveckling.⁶ Enkäten har gått ut till samtliga 81 kronokontor i landet. Bortfallet är litet, 76 stycken (94 procent) har besvarat frågorna. Beträffande kronofogdarna är undersökningen således rikstäckande. Undersökningen ingick som delprojekt inom ramen för Socialstyrelsens regeringsuppdrag om bostads- och hemlösa (SoS 1994:15).

6 Stockholms KFM har valts därför att det motsvarar rikstrenden. I Umeå sjunker antalet vräkningar när de stiger som värst i övriga landet. Därtill är andelen verkställda vräkningar av antalet ansökningar låg. Malmö har hög andel socialbidragstagare och hög arbetslöshet under perioden. Dessutom påbörjades 1991 ett samarbete mellan Malmö kommunala bostäder, socialtjänsten, arbetsförmedlingen och försäkringskassan för att komma tillrätta med ekonomiska problem (Arildsprojektet). I Uppsala inträder den stora ökningen av antalet verkställda vräkningar två år senare än för riket i sin helhet.

Effekter av nya hyreslagen

Den nya hyreslag som trädde i kraft den 1 juli 1993 syftade till att minska antalet vräkningar. Men det har framförts kritik som gått ut på att förändringarna i hyreslagen var otillräckliga. Kritikerna har menat att de justeringar av fristerna för hyresbetalning som gjordes skulle få högst marginell effekt på antalet vräkningar, då 85 procent vräks därför att de inte betalar alls (Flyghed & Stenberg 1993,34). Det har därför varit av stort intresse att fråga kronofogdarna och hyresvärdarna om deras bedömning av den nya lagens effekter på antalet vräkningar.

Av de 76 kronokontor som besvarat frågan uppger fyra procent att antalet vräkningar blir färre, 79 procent menar att antalet blir oförändrat och åtta procent att effekten blir en ökning av antalet vräkningar.⁷ Enligt den myndighet som främst har att verkställa hyreslagstiftningen kommer den nya lagen att till mycket liten del uppnå intentionen att minska antalet vräkningar. Drygt 90 procent av kronofogdarna menar att den nya hyreslagen inte kommer att påverka deras arbete i avhysningsärenden överhuvudtaget.

Tre fjärdedelar av de tillfrågade värdarna anser att dessa förändringar inte kommer att få några effekter på antalet verkställda vräkningar. Ett par stycken menar till och med att antalet vräkningar kommer att öka. Detta överensstämmer med kronofogdarnas bedömning av den nya hyreslagens effekter för antalet vräkningar.

7 Åtta procent har svarat annan effekt och i ett fall är svaret »vet ej«.

Trots dessa kritiska synpunkter på den nya hyreslagen anser majoriteten av kronofogdarna och värdarna att vräkningsreglerna i det stora hela fungerar väl. De KFM som anser att det finns brister vill att ansvaret för magasinering och magasinerat gods åläggs socialtjänst eller sökande (värden) och inte kronofogdemyndigheten. Bland värdarna framhåller man att hanteringen borde gå snabbare.

Socialtjänsten

I Socialstyrelsens rapport *Från hyresskuld till avhysning* (SoS 1989:36) redovisas en enkätundersökning av socialnämndernas handläggning av vräkningsärenden. Underlaget utgjordes av svar från ett representativt urval av 55 social-, kommundels- och distriktsnämnder. Sju av de frågor som ställdes där upprepades i den undersökning som gjordes 1993/94. Frågorna har således gått ut till socialnämnderna i Malmö, Stockholm, Uppsala och Umeå. Av dessa 59 socialnämnder har 54 inkommit med svar. Bortfallet är nio procent och jämnt fördelat mellan de fyra undersökningsområdena.

Då primärmaterialet till Socialstyrelsens undersökning 1989 förkommit⁸, har det inte varit möjligt att direkt jämföra svaren från 1989 med dem från 1994 för respektive socialnämnd. Vi får inskränka oss till en sammantagen jämförelse mellan de fyra utvalda områdena och det representativa urvalet från 1989. Trots att det inte rör sig om fullt jämförbara områden ger det ändå en fingervisning huruvida socialtjänstens arbete med

vräkningar har förändrats under de senaste fem åren.

Socialtjänstens rutiner vid meddelande om uppsägning respektive vräkning

Socialnämnderna har skaffat sig bättre rutiner i vräkningsärenden sedan 1989. Så gott som samtliga uppgav 1994 att det fanns utarbetad rutin för handläggning när meddelande om uppsägning av hyresgästen kommit till socialnämnden från *hyresvärden*. Det är en ökning med elva procent. 1989 tog drygt 90 procent av socialnämnderna kontakt med alla hushåll när detta meddelande kom. Socialstyrelsen ansåg dock att socialnämnderna borde kontakta samtliga avhysningshotade hushåll för att informera om vad socialnämnden kan erbjuda (SoS 1989:36,8). 1994 var det endast tre fjärdedelar av socialnämnderna som kontaktade samtliga hushåll. Däremot hade andelen som endast kontaktade barnfamiljer stigit från fyra till elva procent. Detta kan vara ett resultat av socialnämndernas ökade arbetsbelastning. De hinner inte kontakta samtliga hushåll utan tvingas till prioriteringar.

Vad beträffar handläggningen när meddelande om datum för vräkning kommer från *kronofogden*, har 1994 tio procent fler av socialnämnderna (från 69 till 78 procent) utarbetade rutiner än vad som var fallet 1989. De formella rutinerna i vräkningsärenden har således stramats upp.

Tre större skillnader i tabell 3 (se nästa sida) är värda att uppmärksamma. Socialnämnderna kontaktar kronofogden i större utsträckning idag än för fem år sedan. Detta kan tyda på ett utökat och förbättrat samar-

8 Uppgift från Berit Sepp på Socialstyrelsen.

Tabell 3

Vad gör socialnämnden när meddelanden om datum för avhysning kommer från kronofogdemyndigheten? Procent. Fler svarsalternativ möjliga. (N för 1989=55 och N för 1994=54.)

	1989	1994
1 Kontaktar kronofogdemyndigheten	36	57
2 Kontaktar hyresvärden	36	43
3 Kontaktar samtliga hushåll	45	46
4 Kontaktar endast barnfamiljer	45	43
5 Kontaktar kända missbrukare eller psykiskt sjuka	4	30
6 Avvaktar att hyresgästen tar initiativ till kontakt	1	22
7 Annat	0	17

bete. Ökningen av kontakter med kända missbrukare eller psykiskt sjuka samtidigt som det skett en starkt ökning av att avvakta hyresgästens initiativ kan förefalla paradoxal vid ett första påseende. En möjlig förklaring är att socialtjänsten med sina allt knappare resurser får inrikta sina insatser på speciellt utsatta grupper, medan hushåll utan kända problem själva får ta kontakt för att erhålla hjälp.

Socialtjänstens agerande vid vräkningshot

I tabell 4 (överst nästa sida) framkommer att drygt hälften av socialnämnderna närvarar vid vräkningen om det vid utredning visar sig föreligga behov. Det är 35 procent fler än fem år tidigare. Med stor sannolikhet innebär det att socialnämnderna idag arbetar mer aktivt med vräkningshotade hushåll. Ett flitigare utredande ger socialtjänsten bättre kunskap om de vräkningshotade vilket torde innebära att de kan rikta sina resurser på ett mer effektivt sätt. Detta styrks av att andelen som närvarar vid samt-

liga vräkningar minskar samtidigt som andelen som koncentrerar sig på utsatta grupper som barnfamiljer, missbrukare och psykiskt sjuka blir tre gånger så stor. Det är således samma tendens som från föregående fråga. En konsekvens av denna prioritering blir att andelen som närvarar först efter begäran från KFM eller hushållet ökar starkt. I likhet med vad som påtalats tidigare kan detta vara ett resultat av att hushåll utan kända problem nu själva får kontakta socialtjänsten för att söka hjälp. Den starka ökningen av andelen nämnder som närvarar efter begäran från KFM kan också tyda på ett utökat samarbete mellan socialtjänst och kronofogde.

Den stora skillnaden vad beträffar kategorierna tidigare hyresskuld (2) respektive upprepad hyresskuld (3) i tabell 5 (nästa sida) kan bero på att de motsvarar liknande fenomen. Slår man samman dem blir de också ungefär lika stora. Den kraftiga minskningen av hyresgäster som prioriterat »lyxkonsumtion« kan återspegla minskade ekonomiska resurser hos de vräkningshotade. Varför avslagen till gruppen utan

Tabell 4

Hur agerar socialnämnden när avhysningshot går till verkställighet? Procent. Fler svarsalternativ möjliga. (N för 1989=55 och N för 1994=54.)

	1989	1994
1 Närvarar vid samtliga avhysningar	13	2
2 Närvara endast om det gäller barnfamiljer	44	19
3 Närvarar när barnfamiljer, missbrukare, psykiskt sjuka avhyses	9	28
4 Närvarar vid behov efter utredning	16	51
5 Har aldrig funnits behov av att närvara	16	8
6 Är med efter begäran från kronofogdemyndigheten	4	35
7 Är med efter begäran från hushållet	0	25
8 Annat	1	11

Tabell 5

Beskriv ärendetyper där socialnämnden givit avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd till hyresskuld. Procent. Fler svarsalternativ möjliga. (N för 1989=55 och N för 1994=54.)

	1989	1994
1 Hushållet haft inkomst (arbete, socialbidrag e.d.) eller tillgångar att betala hyran med	57	69
2 Tidigare hyresskuld då betalningsförmåga funnits (inklusive bistånd utgått)	0	28
3 Upprepade hyresskulder och tidigare insatser resultatlösa	31	9
4 Hushåll utan barn	40	11
5 Sökande prioriterat »lyxkonsumtion«	18	1
6 Annan bostad tillgänglig	16	6
7 Sökande ej stått till arbetsmarknadens förfogande	9	4
8 Hyresvärden accepterat hyresplan	7	4
9 Annat	14	23

barn minskat drastiskt är svårt att uttala sig om. Det förefaller föga troligt att socialtjänsten börjat prioritera hushåll utan barn.

Socialnämnderna gör 1994 en bättre uppföljning av vad som händer efter det att vräkningen verkställts än vad som var fallet 1989. Även om andelen som *alltid* följer upp vad som händer med det vräkta hushållet inte har ökat nämnvärt (från en till sex procent), så har de som *aldrig* följer upp sjunkit från 24 till sex procent. I sin rapport 1989

ansåg Socialstyrelsen att den bristande uppföljningen av de vräkta vara oacceptabel. Sannolikt har den kritiken föranlett att man numera, åtminstone i vissa fall, bättre följer upp de personer som vräks.

Socialtjänstens förändrade praxis i vräkningsärenden

En viktig fråga är huruvida socialtjänsten under senare år förändrat sina insatser för

att hjälpa vräkningshotade. På frågan om socialnämnderna generellt ändrat sina insatser under perioden 1988–1993 för avhysningshotade svarar 64 procent ja. Enligt en dryg femtedel av dessa är den främsta förändringen att man blivit restriktivare vid hyresskuld, en fjärdedel har stärkt möjligheterna till sociala kontrakt eller andra former av lägenhet i socialtjänstens regi (övergångslägenheter e.d.), en andra fjärdedel har effektiviserat uppföljningen av vräkningshotade och 18 procent har förbättrat kontakten med fastighetsägarna.

Specificeras frågeställningen till att gälla enbart förändringar i benägenheten att betala hyresskuld under denna period fördelar sig svaren enligt tabell 6.

Tabell 6

Den årsvisa förändringen i socialnämndens attityd till att betala hyresskulder 1988–1993. Procent. (N=54)

	Restriktivare	Generösare	Ingen förändring	Ej svar
1988	9	22	54	15
1989	9	19	59	13
1990	20	19	50	11
1991	54	6	33	7
1992	69	2	24	6
1993	72	4	19	6

Tendensen till att socialtjänsten i Malmö, Stockholm, Uppsala och Umeå intar en allt restriktivare attityd under de senaste sex åren är mycket stark. Framför allt skärps policyn dramatiskt från och med 1991. En socialnämnd i Stockholm uppger att de »blivit mer restriktiva när det gäller hyresskulder i takt med att fler får uppsägningsmed-

delande från fastighetsägarna. Tidigare var vi mycket generösa om någon riskerade att vräkas.»

Sätter man socialtjänstens attityd till hyresskulder i relation till vräkningsstatistiken framkommer att inställningen i de fyra områdena huvudsakligen är oförändrad, i viss mån generös, så länge antalet ansökningar om vräkning inte blir för stort. En tänkbar förklaring till den mer restriktiva hållningen skulle således kunna vara ett stort antal ansökningar om vräkning. Antalet ansökningar för hela riket ökar med 11 procent från 1990 till 1991, vilket inte är någon dramatisk ökning. Antalet verkställda vräkningar går upp med en femtedel. Men ser man till de KFM-kontor som är aktuella i denna undersökning – Malmö, Stockholm, Uppsala och Umeå – blir bilden en annan. För dessa stiger antalet ansökningar med 44 procent, samtidigt som antalet verkställda vräkningar ökar med 41 procent. Såväl antalet ansökningar som verkställda ökar således i påtagligt högre grad för dessa fyra orter än för rikets i sin helhet. Verkställighetsprocenten, det vill säga andelen verkställda av antalet ansökningar om vräkning, för de fyra områdena sjunker något 90/91, medan den för hela riket går upp med fyra procent.

En möjlig förklaring till detta kan vara att socialtjänstens resurser varit hårt ansatta redan före 1991, det vill säga det är de blir generellt mer restriktiva. När det då sker en förhållandevis kraftig ökning av antalet ansökningar om vräkning har det inte gått att hjälpa hela detta tillskott av vräkningshotade. Man har tvingats till prioriteringar vilket lett till att attityden till hjälpsökande med hyresskulder har skärpts. Därmed har även antalet verkställda vräkningar ökat stort.

Det föreligger vissa skillnader mellan de fyra områdena beträffande attitydförändringar till att betala hyresskulder. Märkbart få socialnämnder i Stockholm har uppfattat sig som generösa under perioden. Främst avviker Umeå kronokontorsområde från de övriga tre. Där blir socialnämnderna restriktiva senare än på övriga orter. Därtill finns där nämnder som fortfarande är generösa under 1991–93. Framför allt kommer det restriktiva inslaget senare i Umeå (först 1992) och, när det väl kommer, inte lika starkt som på övriga orter (lika många nämnder hade oförändrad policy och en menade t.o.m. att man blivit generösare under 1993). En generellt generösare attityd kan vara förklaringen till att *verkställighetsprocenten* (andel verkställda av antalet ansökningar om vräkning) för Umeå sjunker från 1989 till och med 1992, det vill säga tvärtemot trenden i övriga riket. Sannolikt har socialtjänsten, trots ett stadigt ökande antal ansökningar om vräkning från och med 1989, i ett flertal fall lyckats förhindra verkställighet av vräkning. Antalet verkställda vräkningar i Umeå sjunker under 1991 och 1992, men den kraftiga ökningen (i det närmaste en fördubbling) av antalet ansökningar under 1993 har man inte klarat av. Därmed stiger antalet verkställda vräkningar även i Umeå.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att i takt med att antalet ansökningar om vräkning ökar från och med 1991 blir socialtjänstens attityd till att betala hyresskulder alltmer restriktiv. Färre avhysningshotade kan få hjälp och därmed stiger även antalet verkställda vräkningar. När de hjälpsökande blir för många kan socialtjänsten inte bibehålla tidigare nivå på biståndet.

Man tvingas prioritera. Det sociala skydds-
nätet blir påtagligt glesare.

Sociala kontrakt

Nio av tio socialnämnder använder sig av *sociala kontrakt*, det vill säga att socialtjänsten hyr lägenheter som de upplåter i andra hand till personer som inte själva har möjlighet att få teckna kontrakt. Sju procent uppgav att det inte hade några sådana kontrakt alls och sex procent har inte besvarat frågan. Jämfört med tidigare undersökningar utgör detta en ökning. Vid årsskiftet 1989/90 uppgav 75 procent av 247 undersökta kommuner att de använde sig av sociala kontrakt (Sahlin 1993,31).

Hälften av de tillfrågade socialnämnderna uppger att de under perioden 1988–1993 förändrat sin policy rörande sociala kontrakt. Framförallt är det socialnämnderna inom Uppsala och Malmö KFM-kontor som ändrat policy, medan socialnämnderna i Umeå i mycket liten utsträckning genomfört några förändringar. Skälen till policyförändring varierar stort mellan olika socialnämnder och är nästan lika många som antalet svar. Dock går det att konstatera att drygt en femtedel blivit mer restriktiva av ett eller annat skäl. I Stockholm och Uppsala är den restriktiva tendensen något starkare. Det är endast inom Umeå KFM-kontor som man inte kan hitta någon socialnämnd som blivit mer restriktiv i tillämpningen av sociala kontrakt, snarare har man där »något underlättat« möjligheterna.

Sammantaget visar denna jämförelse mellan socialnämndens handläggning av vräkningssärenden 1989 och 1994 att rutinerna i positiv mening blivit fastare. Regelverket har

formaliserats men samtidigt tycks det faktiska innehållet i verksamheten ha försämrats, det vill säga möjligheterna att förhindra avhysning. Den rekordsnabba ökningen av antalet såväl ansökta som verkställda vräkningar torde ha inneburit en dramatisk påfrestning på socialtjänstens resurser. Jämfört med tidigare undersökningar har antalet socialnämnder som använder sig av sociala kontrakt ökat påtagligt. Dock föreligger en viss tendens till restriktivitet under de senaste åren.

Beträffande inställningen till att betala hyresskulder sker det en förändring mot ökad restriktivitet under 1990, en trend som blir allt starkare under de därpå följande åren. När antalet ansökningar stiger blir inställningen alltmer restriktiv och därmed ökar antalet verkställda vräkningar. Med stor sannolikhet har de senaste årens anstormning av vräkningshotade tvingat socialtjänsten till förhållandevis hårda prioriteringar. Dock skiljer sig socialnämnderna inom Umeå KFM-område från de tre övriga – Malmö, Stockholm och Uppsala. I Umeå är tendensen till ökad restriktivitet mycket svag. Detta kan vara en förklaring till att verkställighetsprocenten (andelen verkställda av antalet ansökningar om vräkning) till skillnad från övriga landet sjunker från 1989 till och med 1992 i Umeå. Därtill sjunker antalet verkställda vräkningar under 1991 och 1992.

Hyresvärdens bedömning av nya hyresgäster

Samtliga 26 allmännyttiga värdar inom de fyra områdena ingår i undersökningen. Beträffande privatvärdarna har några större

och två till tre mellanstora värdar valts ut för respektive ort, sammantaget 20 stycken. Av de 46 värdar som erhållit enkäten har 35 svarat. Bortfallet är således en knapp fjärdedel. Det är dock fördelat förhållandevis jämnt mellan de fyra orterna. En dryg tredjedel av värdarna uppger att de har ändrat sin bedömning av nya hyresgäster eller sin praxis vid vräkningar under 1988–1993. De flesta, tio stycken, är allmännyttiga företag. Svaren på följdfrågan, på vilket sätt bedömningen förändrats under respektive år, visar att det huvudsakligen skett förändringar i bedömningen av nya hyresgäster. Allmännytta och privatvärdar skaffar liknande information innan de skriver kontrakt med nya hyresgäster. Det vanligaste är att man inhämtar kreditupplysning⁹ (77 procent) eller kontaktar tidigare värd (72 procent). Närmare en tredjedel kontrollerar med arbetsgivaren.

Av svaren på frågan om vilka kategorier hyresgäster värden inte accepterar, framgår att allmännyttan är något liberalare när det gäller att skriva kontrakt med personer med tidigare betalningsanmärkning. I övrigt föreligger inga påtagliga skillnader. Det visar sig också att från och med 1990 har *bedömningen av nya hyresgäster* skärpts hos flertalet värdar. *Vräkningspolicyn* genomgår däremot små förändringar, även om man kan skönja en viss skärpning från och med 1991.

Det kan tyda på att värdarna i kärva ekonomiska tider månar om gamla hyresgäster samtidigt som de skärper intagningskraven.

---

9 Kreditupplysning omfattar huvudsakligen uppgifter om senaste taxerade inkomst, förmögenhet, fastighetsinnehav och av domstol eller annan myndighet fastställd betalningsanmärkning.

Det tycks något paradoxalt då antalet lediga lägenheter samtidigt blir allt fler, de sexdubblas under perioden 1989 till 1993. Vidare stämmer en i princip oförändrad praxis vid vräkning inte in på det faktum att antalet ansökningar om vräkning inom dessa fyra områden rusar i höjden från och med 1991. En tänkbar förklaring till att antalet vräkningar ökat trots att värdarnas vräkningspraxis inte skärpts, kan vara att de vräkningshotade hushållens ekonomi starkt försämrats under de senaste åren. Deras ekonomiska problem har varit av den digniteten att de drabbats av hyresskulder trots oförändrad praxis hos värdarna.

De få värdar som skärper sin avhysningspraxis är alla allmännyttiga. En möjlighet skulle vara att allmännyttans stora bestånd gör att en skärpning där får större effekt i vräkningsstatistiken än för privatvärdarna som ofta har ett mindre bestånd.

Närmare hälften av värdarna uppger att de vidtagit särskilda åtgärder beträffande vräkningar. Framför allt har man satsat på uppsökande verksamhet samt försök med amorteringsplaner. Detta kan stå i samband med ett ökat antal outhyrda lägenheter. Ett halvdussin kronofogdar uppger nämligen att de noterat en ökad förhandlingsvilja från värdarnas sida i takt med att antalet outhyrda lägenheter ökat. De ser ett direkt samband mellan många lediga lägenheter och en liberalare praxis. Dock gäller det inte störande hyresgäster. Åtta av tio värdar hävdar att antalet lediga lägenheter inte påverkar deras bedömning av nya hyresgäster respektive praxis vid vräkning. Det fåtal som svarar att de förändrar sin praxis uppger att deras kreditbedömning av nya hyresgäster blir mindre sträng då de har många

lediga lägenheter. En privatvärd framhåller att »självfallet sjunker kraven på en ny hyresgäst om det är svårt att hyra ut«.

Avslutning

Till stor del har denna artikel kretsat kring ett specifikt år, nämligen 1991. Då genomfördes rekordstora hyreshöjningar; antalet verkställda vräkningar ökade dramatiskt och från och med 1991 skärpte socialtjänsten sin attityd till att betala hyresskulder. Socialtjänsten blev mer selektiv i sina hjälpinsatser vilket bland annat resulterat i att de koncentrerat sig på redan kända hushåll. Värdarna å sin sida har under de senaste åren skärpt sin bedömning av nya hyresgäster, vilket torde innebära att det blivit svårare att komma in på hyresmarknaden. Vräkningspolicyn har däremot genomgått mycket små förändringar.

De åtgärder som lagstiftarna vidtagit för att motverka den snabba ökningen av antalet verkställda vräkningar har visat sig vara otillräckliga. De marginella förändringar av fristerna för hyresbetalning i hyreslagstiftningen som trädde i kraft 1 juli 1993 har inte haft några som helst effekter då över 80 procent vräks därför att de inte betalar alls. Detta bekräftas av såväl kronofogdar som hyresvärdar.

Frågan är om förändringar av hyreslagen kan få annat än marginell betydelse för antalet verkställda vräkningar. Hyreslagen kan möjligen bli anständigare i sin ordalydelse – inslaget av social skyddslag förstärkas till nackdel för den nu dominerande strafflagsaspekten – men några konkreta resultat beträffande antalet vräkningar bör man nog inte räkna med.

För att komma tillrätta med det stora antalet vräkningar krävs något så otidsenligt som förstärkta socialpolitiska insatser. En möjlig åtgärd vore att inrätta en »vräkningsakut«. En sådan skulle fungera som en skuldsaneringslag, men på lägre nivå. Den nyligen införda skuldsaneringslagen syftar till att hjälpa personer med stora, långvariga skulder. Men de vräkta har små skulder, i de flesta fallen understiger de 20 000 kronor, vilket är ett lägre belopp än vad det kostar att genomföra en vräkning.

En »vräkningsakut« skulle fungera som en lånebuffert, förslagsvis administrerad av

socialtjänsten, som ger de vräkningshotade anstånd för att komma på fötter. Den sedan 1991 restriktiva trenden i socialnämndernas inställning till hyresskulder skulle då kunna brytas. Kombinerat med ekonomisk rådgivning, helst i samarbete mellan socialtjänst och hyresvärd, skulle det innebära att ett flertal hushåll får möjlighet att kliva av vräkningståget innan det når slutstationen – hemlöshet.

Varmt tack till Sten-Åke Stenberg, Institutet för Social Forskning, för kritiska synpunkter.

Referenser

- De bostadslösas situation i Sverige*, SoS 1994:15
Socialstyrelsen 1994, Cit. SoS 1994:15.
- Edlund, T; Olofsson, A. och Östlund, A (1994)
Hem ljuva hem? En undersökning av vräkningar i Göteborg 1993, Opublicerad stencil, inst. för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet. Cit. Edlund m.fl.
- Flyghed, J & Stenberg, S-Å (1993) *Vräkt i laga ordning*, Konsumentverket rapport 1993/94:1, Nyköping.
- Flyghed, J (1994) *Värden, kronofogden, socialtjänsten och de vräkta. Vräkningar i Sverige 1982–1994*, Opublicerad stencil Stockholms universitet, augusti.
- Från hyresskuld till avhysning*, (1989) SoS-rapport 1989:36, Socialstyrelsen. Cit. SoS 1989:36.
- Hedler, K-O. & Carlsson, N-F (1986) *Kronofogdemyndigheternas utnyttjande av personalresurserna*, Rapport 1986/87:7. Riksdagens revisorer. Cit. Hedler.
- Indikatorer. Utvecklingen på bygg-, bostads- och fastighetsmarkanden. December 1993*, (1993) Boverket, Boende-rapport 1993:13. Cit. Indikatorer.
- Sahlin, Ingrid (1993) *Socialtjänsten och bostaden. Redovisning av en enkätundersökning om socialtjänstens metoder och resurser att lösa klienternas bostadsproblem*, Lund.
- Sosin, Michael R.; Colson, P. & Grossman, S. (1988) *Homelessness in Chicago: Poverty and Pathology, Social Institutions and Social Change*, Chicago. Cit. Sosin, Colson & Grossman.
- Stenberg, S-Å (1990) *Vräkt ur folkhemmet*, Helsingborg.
- Åberg, Rune (1991) »Välfärdsstatens omfördelningseffekter – både en fråga om dess omfattning och dess fördelningsprofil« i Björklund, A. och Mähler, K-G. red: *Välfärd & välfärdsmätning. Ekonomiska rådets årsbok 1990*. Stockholm. Cit. Åberg 1991.

Summary

Are Swedish Families Evicted to Homelessness? A Study of Evictions in Sweden 1982–1994.

The Swedish rate of evictions has soared by 80 percent since 1988 to more than 7,600 evicted households in 1994. Rent arrears are the most frequent reason explaining 85 percent of the executed evictions. Only five percent were caused by the households' disturbing lifestyle. Two-thirds were single men and a majority were found between the ages of 25 and 45. A large group consists of clients of the local social services and dependent on means-tested social assistance.

Results from a survey in 1993 of households evicted in 1991 are presented in the article. It proved to be unusually difficult to trace the households two years after the executed eviction. All normal ways of searching for households for interviews had to be complemented with more unconventional methods such as checks in the registers of the enforcement services and social insurance offices, contacts with landlords, friends and relatives, as well as visits to local hostels for the homeless and visits to localities in the city where homeless people are known to spend their nights. In spite of these efforts we reached only two-thirds of the sample for an inter-

view. All individuals both interviewed and missing were, however, checked in the police files and in the register of hospital treatment. This revealed that unlocated evicted people (especially women) were extremely overrepresented in the police register and subject to medical treatment far more often than the located families. Mental disturbance was one of the most frequent diagnoses. From these results one can conclude that the unlocated evicted individuals were subject to severe social marginalization and at a high risk of permanent homelessness.

The evicted households were living under harsh economic circumstances. In 75 percent of the cases their debts were less than three months of rent payments. Most of them were probably entitled to housing allowances but only 30 percent received such benefits. The main reason was that they had not applied for the allowance.

Finally, the article discusses the more restrictive attitudes among landlords and social services developed simultaneously with the increasing eviction rates in the early 1990s.